

Skötselplan för Tervajänkkä naturreservat

Denna skötselplan är en bilaga till länsstyrelsens beslut 2023-11-06 om bildande av Tervajänkkä naturreservat.

Innehållsförteckning

1	Allmänt.....	1
2	Prioriterade bevarandevärden.....	1
3	Mål och åtgärder	2
3.1	Skog.....	2
3.2	Våtmarker och vattendrag.....	3
3.3	Kulturmiljövärden.....	3
3.4	Anläggningar och information.....	3
3.5	Tillfartsvägar.....	5
4	Sammanfattning av skötselåtgärder	6
5	Källhänvisning	6
6	Bilagor.....	6

1 Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av **Tervajänkkä naturreservat**. Vid planering och utförande av skötselåtgärder ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också beaktas. Bevarandemålen för de ingående naturmiljöerna styr vilken slags naturvårdande skötsel som planeras.

Bilaga B visar reservatets anläggningar på en översiktskarta.

Nästan hela naturreservatet ägs av Naturvårdsverket. I norra delen ingår två privata fastigheter (Mattila 8:8 och Mattila 9:1). Större skötselåtgärder som berör annan markägare än Naturvårdsverket ska alltid föregås av samråd med markägaren. Samråd med berörd sameby ska hållas om skötselåtgärder planeras som kan påverka deras verksamhet.

2 Prioriterade bevarandevärden

Skälen för bildandet av reservatet samt dess prioriterade bevarandevärden är mosaiken av värdefulla våtmarker i kombination med brandpräglade och lövrika gammelskogar, samt dess stora biologiska mångfald. Reservatet har höga ornitologiska värden och är ett omtyckt utflyktsmål för fågelskådare.

3 Mål och åtgärder

3.1 Skog

Skogen i naturreservatet utgörs till största delen av värdekärna. Gran- och barrblandskog i sen succession med stort lövinslag dominerar. Boniteten är hög i hela området och det finns gott om stående och liggande död ved. Stora delar av området är opåverkade av skogsbruk men framförallt i norr finns spår av äldre tiders skogsbruk i form av plockhuggning. Spår av bränder finns på många platser i reservatet. Med anledning av skogens urskogsartade karaktär och rikedomerna av död ved och arter knutna till dessa bevaras naturvärdena bäst genom fortsatt fri utveckling i värdekärnorna. Det är i första hand de områden inom reservatet som är påverkade av modernt skogsbruk som kan komma att bli aktuella för aktiv naturvårdsskötsel.

Det finns två utvecklingsmarker, skötselområde A och B i Bilaga B, i reservatets norra del som bör utredas för naturvårdsbränning och andra återställningsåtgärder.

Skötselområde B består av en genomhuggen och mer utställd tallskog. Beståndet domineras av yngre tallar runt 80-150 år men fläckvis finns 175-200 åriga tallar med enkla brandljud. Området ligger intill väg. Här bör utredas om naturvårdsbränning är lämpligt för att öka skogens naturvärden. Skötselområde A i nordost utgörs av ett avverkat lövbestånd som nu består av en skärm av äldre aspar och vårtbjörkar med underväxande gran. För att återskapa och gynna lövträden och arter knutna till dessa biotoper bör man utreda en avveckling av barrträden, samt vid behov stängsling för att skydda lövuppslaget från bete tills träden nått tillräcklig höjd.

Med anledning av det tätortsnära läget och höga anläggningsgraden bör spontant uppkomna bränder släckas inom reservatsområdet. Vid släckningsarbete ska så skonsamma metoder som möjligt användas och naturliga begränsningslinjer så som vägar, vattendrag och rågångar nyttjas i första hand. Fysiska ingrepp som fällning av träd eller anläggande av mineralgator ska undvikas.

Målsättningen är att främmande arter (t ex contortatall) som bedöms utgöra ett hot mot ekosystemen inte ska förekomma i reservatet. Idag finns inga uppgifter om att contortatall eller andra främmande arter finns inom reservatet. Om contortatall eller andra främmande arter upptäcks inom naturreservatet ska detta rapporteras och åtgärdas.

Bevarandemål

- Arealen värdekärna får inte minska; målet är att arealen värdekärna ska öka i takt med att utvecklingsmarker uppnår statusen värdekärna.
- Naturvärden ska bevaras och växt- och djurlivet ska tillåtas utvecklas fritt. Förändringar i naturtillståndet ska främst ske genom naturlig succession och naturliga processer med naturvårdsbränning eller andra naturvårdande återställningsåtgärder i vissa delar.
- Främmande arter som t ex contortatall ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Utred förutsättningarna för att utföra återställningsåtgärder av skogsmark, exempelvis röjning av ungskog, ringbarkning och/eller stängsling inom skötselområde A, Bilaga B.
- Utred förutsättningarna för att naturvårdsbränna i skötselområde B, Bilaga B.
- Avveckling av främmande arter som upptäcks inom reservatet.

3.2 Våtmarker och vattendrag

Områdets våtmarker är inventerade under det stora projektet våtmarksinventeringen (VMI) som pågick mellan 1981-2005 i hela landet. Strax väster och söder om naturreservatet ligger myren Tervajänkkä som fått högsta naturvärdesklass i inventeringen. Myren överlappar reservatsgränsen något. Inom reservatsgränsen finns dock framförallt Joukhaisenjänkkä som fått näst högsta VMI-klass. Länsstyrelsen har inte genomfört någon riktad naturvärdesinventering av reservatets vattendrag. Det bör utredas om de norra delarna av reservatet är påverkade av markavvattning/dikning. Det finns en registrerad samfällighet i form av ett dike i den östra delen av det utökade området. Det är dock oklart om det faktiskt är grävt ett dike där. Utifrån den kunskap som länsstyrelsen har idag föreslås ingen aktiv skötsel av våtmarkerna eller vattendragen.

Bevarandemål

- Naturlig hydrologi ska bevaras och växt- och djurlivet skall tillåtas utvecklas fritt. Efter eventuella genomförda restaureringar ska förändringar i naturtillståndet endast ske genom naturlig succession och naturliga processer.
- Främmande arter ska inte förekomma.

Skötselåtgärder

- Utred eventuell dikespåverkan i reservatsområdets norra delar.
- Behovet av att lägga igen eventuella diken eller att utföra andra åtgärder för att restaurera områdets hydrologi utreds.
- Avveckling av främmande arter som upptäcks inom reservatet.

3.3 Kulturmiljövärden

I reservatet finns inga kända fornlämningar eller utpekade kulturmiljövärden. Om sådana upptäcks är det viktigt att de bevaras och att särskild hänsyn tas till fornlämnings- och kulturmiljöer så att de inte skadas vid skötselinsatser. För att undvika skador på fornlämningar eller kulturmiljövärden ska samråd ske med länsstyrelsens antikvarier inför planerade skötselåtgärder.

3.4 Anläggningar och information

Strax utanför den nordöstra kanten av reservatsgränsen finns en parkeringsyta. Parkeringsytan ligger på fastigheten Mattila 14:24 och får enligt muntlig överenskommelse med markägaren nyttjas för reservatets besökare. Från parkeringen

går en delvis spångad stig, markerad med gul färg. Efter en inventering 2020 konstaterades att spången behöver åtgärdas på en del ställen. Den närmsta vandrings slingan är cirka tre kilometer inräknat att man går tillbaka till parkeringen längs vägen. Avstickaren från stigslingan vidare ut mot myren Tervajänkkä i väster är cirka 1,2 kilometer. Från parkeringsplatsen är det 2,5 kilometer enkel väg till myren Tervajänkkä. Det finns två fågeltorn (utan tak) med trappstege i naturreservatet. Det ena tornet står i reservatets sydvästra kant, just intill myren Tervajänkkä. Det andra ligger vid den södra delen av myren Joukhaisenjänkkä, längs stigslingan cirka en kilometer från parkeringen. Där finns också ett vindskydd med eldstad och vedbod. En skoterled går igenom reservatets östra del, längsmed myren Joukhaisenjänkkä.

I den utökade delen av reservatet finns två samfälligheter registrerade i form av en gångstig och vinterväg, se Bilaga B. Gångstigen ligger intill vägen i norr och är uppdelad i två korta stumpar, den ena cirka 140 meter lång och den andra cirka 150 meter. Troligtvis har vägen byggts ovanpå den gamla gångstigen. Vintervägen har en sträckning av cirka 300 meter över myren Pitkäjäänkkä och slutar vid gränsen av fastigheten Mattila 16:20 vilket är den gamla reservatsavgränsningen. Att använda vintervägen för skogsbruk borde därför inte längre vara aktuellt.

Länsstyrelsen bedömer att det inte behövs några ytterligare anordningar i dagsläget utan fokus bör vara att underhålla de befintliga anordningarna. Utgångspunkten för detta är att reservatet ska nyttjas för rörligt friluftsliv utifrån sina naturgivna förutsättningar.

Information om naturreservatet finns på länsstyrelsens hemsida och i mobilapplikationen "Norrbottens naturkarta". Den platsbundna informationen utgörs av tre skyltar med information om reservatet och vilka regler som gäller. Skyltarna är placerade där stigar korsar reservatsgränsen, se Bilaga B. Behov av eventuell skyltning där skoterleden passerar reservatgräns bör utredas.

Skötselmål

- Besökaren ska göras medveten om naturreservatets naturvärden och vad man bör tänka på vid besöket.
- Anläggningar och parkering ska vara i gott skick.
- Stigar och skoterleder ska vara framkomliga och tydligt markerade.
- Vid naturvårdande skötselåtgärder ska allmänheten på ett lättillgängligt sätt kunna få information om bakgrund, orsak och mål med åtgärden.

Skötselåtgärder

- Uppdatera befintliga informationsskyltar med reservatets nya gränsdragning.
- Underhåll av befintliga anläggningar och skyltar vid behov.
- Utred behov av skyltar med information om reservatet och vilka regler som gäller där skoterleden korsar reservatsgränsen.

- Vid naturvårdande skötselåtgärder sätts skyltar med information om åtgärden upp i anslutning till aktuellt skötselområde.

3.5 Tillfartsvägar

Tervajänkkä ligger cirka 8 kilometer från Haparanda centrum. Skogsbilvägen som passerar reservatet nås söderifrån genom att svänga av E4 mot Viiki. Denna väg följs sedan norrut förbi järnvägen och tills sjön Myllyjärvi har passerats i öst. Därefter nås naturreservatet väster om vägen. Vägens skick kan vara dåligt så man får räkna med lite extra tid för sträckan längs skogsbilvägen. Plogning under vintersäsongen kan inte garanteras.

Skogsbilvägen ägs av en vägförening där Naturvårdsverket som fastighetsägare har andelstal. Vägen får nyttjas av förvaltare för underhåll av naturreservatet samt besökande allmänhet. Länsstyrelsen bedömer inte att utökningen av naturreservatet kommer att påverka besöksantalet och nyttjandet av vägen.

Den utökade delen av reservatet i norr gränsar mot en avtagsväg till den tidigare nämnda skogsbilvägen. Länsstyrelsen bedömer att nyttjandet av denna sträcka i första hand kan bli aktuell för förvaltningen vid eventuella utredningar eller skötselåtgärder i reservatets norra delar. För allmänheten finns det inga anläggningar eller stigar som utgår från denna väg och det är därför inte troligt att man nyttjar den.

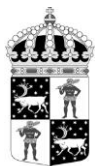
Länsstyrelsen bör följa besöksutvecklingen i reservatet.

Skötselmål

- Länsstyrelsen ska ha kännedom om vägens skick för att kunna anpassa information och eventuellt vidta åtgärder.
- Tillfartsvägen från E4 norrut till reservatet ska vara i sådant skick att den kan trafikeras med personbil.

Skötselåtgärder

- Vägens status kontrolleras i samband med tillsyn av reservatet.

4 Sammanfattning av skötselåtgärder

Avsnitt	Vad	När
	Översyn och eventuell revidering av Skötselplan.	Senast 2033.
3.1	Skog	
	Borttagande av främmande arter.	Vid behov.
	Naturvårdsbränning i skötselområde B.	Efter utredning.
	Återställningsåtgärder av skogsmark i skötselområde A.	Efter utredning.
3.2	Våtmarker och vattendrag	
	Återställning av dikespåverkad mark.	Efter utredning.
3.4	Anläggningar och information	
	Uppdatering av befintliga informationsskyltar.	Snarast efter att beslutet vunnit laga kraft.
	Kontroll av parkeringens skick.	Årligen.
	Underhåll av leder, ledmarkeringar, skyltar och anläggningar. Skräp i anslutning till anläggningar städas bort.	Kontinuerligt vid behov.
	Vedpåfyllning.	Årligen.
	Utred behov av skyltning vid skoterled.	Under 2024.
	Uppsättning av skyltar med information om skötselåtgärd.	I samband med skötselåtgärden.
3.4	Tillfartsvägar	
	Vägens status kontrolleras.	Vid övrig tillsyn av reservatet.

5 Källhänvisning

Länsstyrelsen 2017

Data från fältinventering

Naturvårdsverket 2007

Myrskyddsplan för Sverige. NV:s rapport 5669

6 Bilagor

A. Översiktskarta

B. Skoglig naturvärdesklassning, information och anläggningar

C. Ägarförhållanden

Diariennr 511-4993-2018

NVR ID 2002964

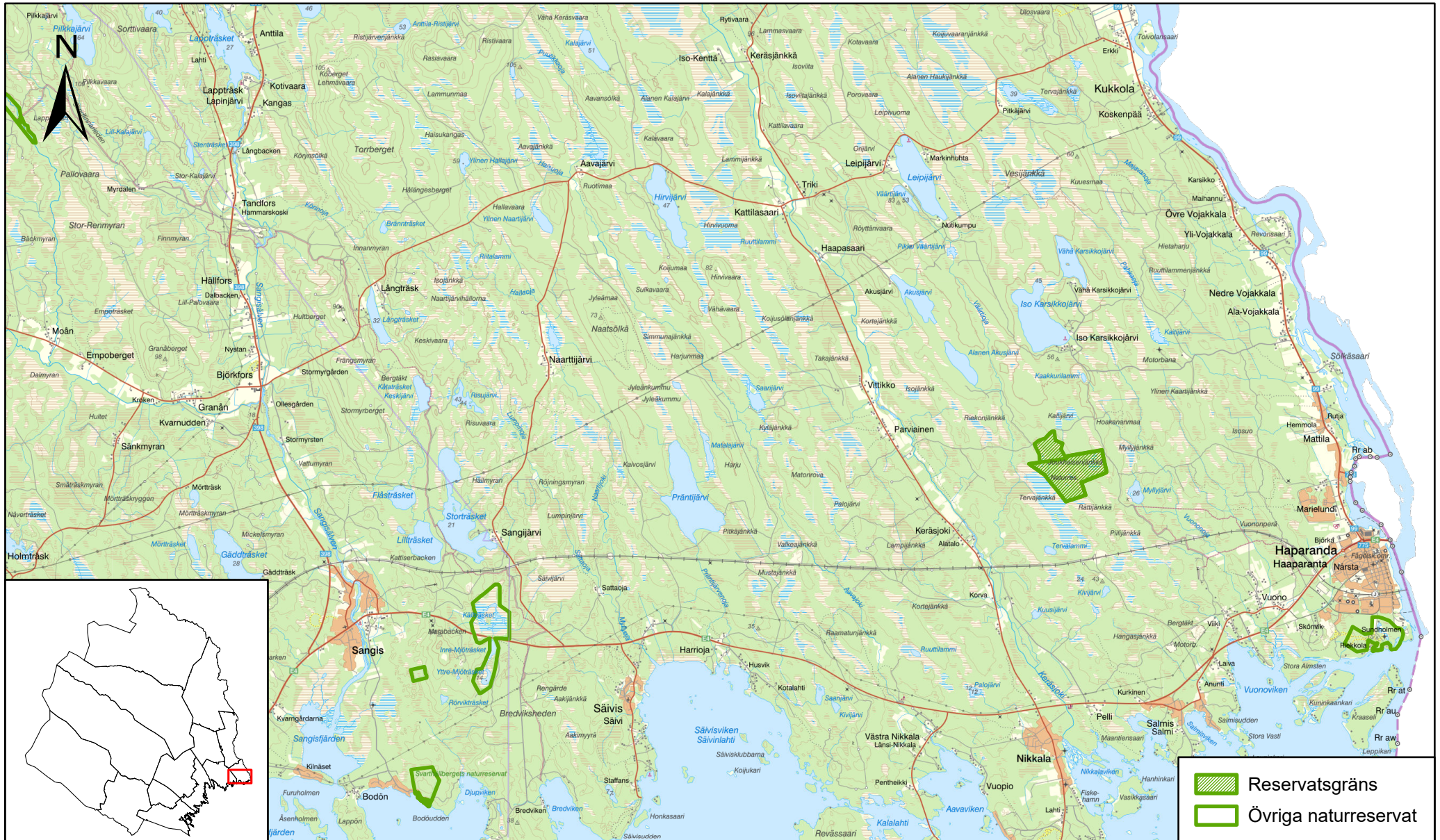
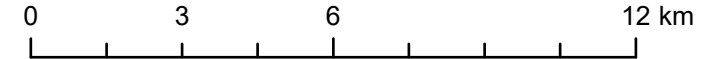
Bilaga A

Tervajänkkä naturreservat

Haparanda kommun

Länsstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:150 000

Länsstyrelsen
Norrbotten

Diariennr 511-4993-2018

NVR ID 2002964

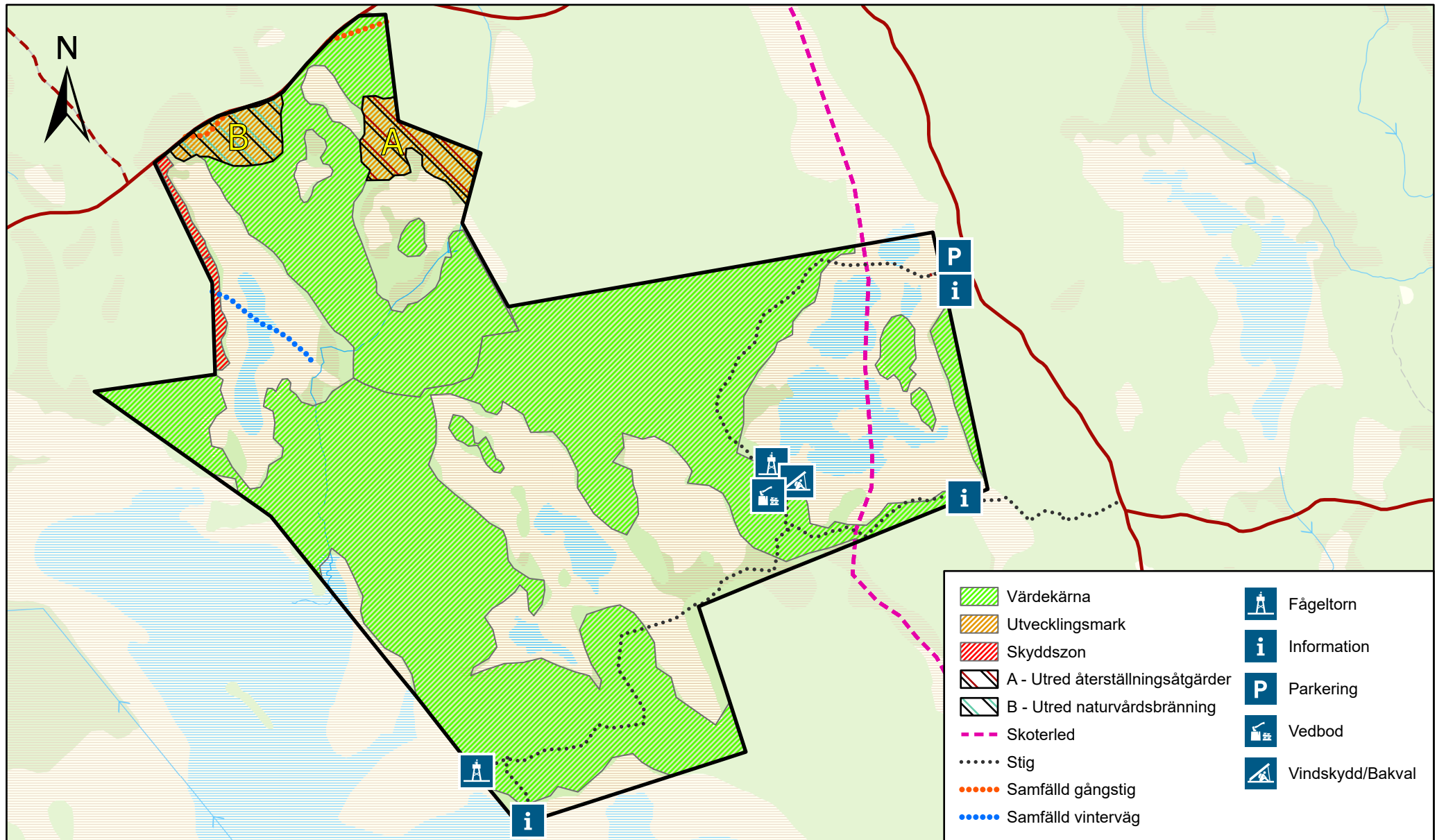
Bilaga B

Tervajänkkä naturreservat

Skogliga funktionsklasser, skötselområden och information

Skala: 1:13 000

0 0,25 0,5 1 km

Tervajänkkä naturreservat

Markägarkategorier

Länssstyrelsen
Norrbotten

Skala: 1:13 000

0 0,25 0,5 1 km

